

עבודה זרה לט

עניין: להחזיק עצמו כצדיק

ילקוט דוד לאדר"ת ערך צדיק

בנדה ל' ב' דרש ר' שמלאי שמשביעין לו לאדם אפילו כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היה בעיניך כרשע וכו' וכו'. ותמהני מע"ז ל"ט א' דרבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא כו' לצפרא עיין ביה אשכח ביה דבר ממא, קרי אנפשיה לא יאונה לצדיק כל און. ואולי י"ל דכיון שכל המכירים אותו החזיקוהו לצדיק, ממילא אם היה אוכלו היה מזה חילול השם חלילה, ע"כ לפי מה שהחזיקו אותו, קרי אנפשיה כן, ולא שבאמת היה בעיניו לצדיק.

ברכות סא:

לימין אביון להושיע משופטי נפשו אמר רבא כגון אנו בינונים אמר ליה אבוי לא שביק מר חיי לכל בריה ואמר רבא לא איברי עלמא אלא לרשיעי גמורי או לצדיקי גמורי אמר רבא לידע אינש בנפשיה אם צדיק גמור הוא אם לאו אמר רב לא איברי

חידושי מהר"י שפירא

בגמ' רבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא קריבו לי צחנתא שמעי' לההוא גברא דהוה קרי לי באטי אמר מדקא קרי לי באטי ש"מ דבר טמא אית בי' לא אכל מיני' לצפרא עיין בה אשכח בי' דבר טמא קרי אנפשי' לא יאונה לצדיק כל און ע"כ, הנה בחולין נ"ט. אי' כה"ג דקרי שמואל עלי' דרב לא יאונה לצדיק כל און, אבל הכא לכאורה קשה דאיך קרי רבב"ח אנפשי' הכי וקרי לגנפשי' צדיק, ובפרק הרואה ס"א: אי' אמר רבא כגון אנו בינונים, ואבוי דא"ל לא שביק מר חיי לכל ברי', היינו דכיון דאמר רבא כגון אנו, וכלל לאבוי עמו לא מצד הענוה אמר כן להכי השיב לו אבוי כנ"ל אבל ודאי לא יתכן שיחשוב אדם בעצמו שהוא צדיק, אלא לחברו יחלוק כבוד כי צדיק הוא, וכמו שאמר דוד (בתהלים ט"ו) ה' מי יגור באהלך וגו' נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד, ופירש הר"א בן עזרא שהוא בעיניו נבזה ונמאס, ולאחרים יראי ה' יכבד, וכ"כ הט"ז בהלכות ר"ה סס"י תקפ"ב בשם הלבוש ע"ש.

ונראה לפרש דהנהא דאמר מדקא קרי לי באטי ש"מ דבר טמא אית בי', כר"מ הוא דאי' ביומא פ"ג: דר"מ הוה דייק בשמא וגם ר' יהודה ור' יוסי דלא הוו דייקי, ע"י מעשה שאירע להם אורי לי' ולבסוף הוו דייקי, ואמר רבב"ח שע"י שחשש לדברי חכמים והי' צדיק בדבר זה ניצל מן המכשול של אכילת איסור, וכה"ג מצינו בברייתא האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחי' בני ובשביל שאזכה לעה"ב הרי זה צדיק גמור ע"כ, ופרש"י בפ"ק דפסחים ח': ה"ז צדיק גמור בדבר זה וכו' ובפ"ק בב"ב י': פירש ה"ז צדיק גמור על דבר זה ומחשבה זו עכ"ל.

אמרי נועם להגר"א – ברכות סא:

אמר רבה כגון אנו בינונים. ואית דגרס רבא, ואינו כן דאזי לא היה קורא לרבא מר דהוא היה חזר לו, אצל רבה היה רבו של אבוי. ומדמצינו רבה שאמר שהוא בינוני, כל שכן דכ"ש כגון אנו שבינונים אנחנו, ואם יצא איזה מחשבה צאדס נריך לחוש אולי הוא מעצת ה"ה"ר ונריך להתחכם כנגדו, וזה שאמר לידע אינש בנפשיה אם צדיק גמור אם לאו, דקשה מאי נ"מ אם ידע, אצל לפי מה שכתבנו אחי שפיר שאם צדיק גמור הוא ידע שכל מחשבה שצא לידו הוא מי"ט, וכן להפך: